

Nekrologer

Uffe Gjøøl Sørensen

6. juli 1954 – 7. februar 2021

Med engagement, dedikation og vedholdenhed. Sådan kan man beskrive Uffes virke. Uffe har været en markant repræsentant for den danske ornitologi. Han blev alvorligt syg i sommeren 2020. Han blev 66 år gammel.

Uffe havde interessen for fugle fra helt ung – eller rettere – som barn. En glødende interesse, som han dedikerede til sin profession. Han voksede op i Storvorde, nær Aalborg, og han var allerede fra sine helt unge år meget aktiv i det lokale ornitologiske miljø. Han indgik i 1971 i redaktionen for Nordjysk Ornitologisk Kartotek kort efter udgivelsen af gruppens første rapport og sad med i redaktionen indtil 1989. I 1975 startede Anders Pape Møller, Uffe og Poul Erik Sperling deres arbejde med bogen *Nordjyllands Fugle*, som udkom i 1978. Et mesterværk på 372 sider, systematisk indsamlet og bearbejdet.

I flere årtier siden 1970erne var Uffe en af de største kendere af sjældne danske ynglefugle, og det kulminerede med publikationen *Truede og sjældne danske ynglefugle 1976-1991* i DOFT i 1995. Han beskrev det første ynglefund af Mallebuk på Bulbjerg i 1998.

I starten af 1980erne var Uffe sammen med Tommy Dybbro koordinator for Projekt Status under DOF, hvor der blandt andet blev organiseret den første landsdækkende tælling af Sangsvaner og Pibesvaner.

Registrering af rågekolonier i nordøstlige Himmerland blev et af Uffes langtidsstudier, idet han fulgte bestanden af Råger i et område omkring barndomsejeren helt tilbage fra omkring 1970 og op til de seneste år. Sammen med David Boertmann foretog han en minutøs kortlægning af Københavns Husskader i udvalgte undersøgelsesområder, hvilket blev til en artikel om udviklingen i Københavns Husskader gennem 150 år (DOFT 100: 9-15, 2006).

Uffes erfaringer fra udlandet og arbejdet med blandt andet afrikanske naturområder var en central inspiration, da Uffe i de formative år for de danske nationalparker var en af de første til at løfte diskussionerne om de store oprindelige græsseres betydning i forvaltningen af disse områder. Særligt stor var ildhuen omkring Lille Vildmose, som jo var 'baghaven' til Uffes barndomshjem i Storvorde.

Uffe flyttede i 1976 til København, hvor han påbegyndte biologistudiet. Som så mange andre dengang tog Uffe sig den nødvendige tid med sideløbende fagligt relevante studenterejobs. Som resultatet af en af disse mange aktiviteter opnåede Uffe i 1991 sin kandidatgrad med speciale om *Large scale autumn migration of water birds along the North Coast of Sinai, Egypt*.

Baggrunden for den var, at Uffe og Ib Krag Petersen gennemførte optællinger af trækfugle på Nordsinai i Ægypten tre efterår i træk, fra 1979 til 1981. Fugletrækket blev kortlagt, men opgaven havde også til formål at træne unge ægyptiske ornitologer, blandt andet Gamil Atta og Sherfi Baha el Din, som Uffe aldrig slap forbindelsen til. Trækfugleobservationer i klassisk dansk stil var nyskabende i en mellemøstlig sammenhæng og gav ny viden om vandfugletrækket.

Uffe boede i flere årtier i Møllegade på Nørrebro, hvor han sammen med andre inkarnerede fuglefolk delte informationer og diskuterede fugle og naturbeskyttelse. Der er ingen tvivl om, at Uffe både her og andre steder havde et veludviklet socialt netværk og udpræget blik for at samle venner fra nær og fjern.

Uffe var ansat som studentermedarbejder i Fugleværnsfonden fra 1978 til 1990, kun kortvarigt afbrudt af et arbejde som sekretær for det radikale Folketingsmedlem Jens Jørgen Bolvig i 1980-1981.

Uffes erfaringer og netværk fra specialetiden var af stor betydning for hans senere afgørende rolle i en række studier af fugletrækket langs Rødehavskysten i Ægypten. Med Bjarke Laubek som projektleder var Uffe teamleder i Grontmij/Carl Bro AS i et ambitiøst projekt, der i årene 2006-15 kortlagde fugletrækket og gennemførte ornitologiske konsekvensvurderinger i projekterede vindmølleområder samt stod for udvikling af en ægyptisk vejledning for studier af fugletræk i forbindelse med vindmølleprojekter. I samme forbindelse forestod Uffe sammen med en af sine 'lærlinge' fra 1979-1981 udvælgelse og træning af et lokalt korps af kompetente fugletællere. Mange af disse holdt Uffe kontakt med frem til sin død. Respekten for Uffe i netværket var af stor betydning gennem projektet, som både bogstaveligt og i overført betydning i perioder var et minefelt at manøvrere i. Uffes store lokale ornitologiske indsigt kombineret med en ofte større kulturhistorisk indsigt end mange af de lokale var noget, som medvirkede til respekt i et ofte hektisk forhandlingsmiljø på møder i ministerierne i Cairo.

Uffe var ansat i WWF som videnskabelig medarbejder og seniorrådgiver i storhedstiden fra 1997 til 2005. Svend Auken's millioner til miljøstøtte rullede også til WWF, og der var mange danske WWF-støttede naturbevarelsesprojekter rundt omkring i verden. Uffe var ekstremt engageret og havde et dybt blik for lokalt ejerskab og inddragelse af lokalbefolkningerne i aktiviteterne. Han var bl.a. aktiv i De Baltiske Lande og Østafrika og udstationeret som projektleder i Bangweulu-sumpene i Zambia gennem et halvt år med fokus på de lokales udnyttelse og bevarelse af dette store vådområde og en af hans drømmearter: Træskonæb. Karakteristisk for Uffe var han me-

get bevidst om udfordringen ved at være seks måneder alene dansker i Afrika. Han nød også i disse år rejser til Baltikum, hvor han i samarbejde med lokale NGO'er rådgav om naturgenopretning bl.a. i det store Nemunasdelta i Litauen, der for eksempel huser ynglende Tredækker og Vandsanger. Uffe var ofte forud for sin tid med sine kompetente faglige vurdering af muligheder for genskabelse af (vild) natur og vigtigheden af lokal forankring.

Men Uffes liv var andet end fugle. Han var meget interesseret i musik, kultur og kulturhistoriske rejser. Et af højdepunkterne i Uffes karriere var en rejse i 1998 til bjerggorillaerne i Uganda med kendisserne Ghita Nørby og Poul Thomsen. Formålet var at skaffe opmærksomhed og finansiering til arbejdet med at beskytte de truede gorillaer og menneskeaberne i det hele taget. Uffe var idemager for turen og skrev sammen med Ghita Nørby en lille bog om det: *Operation Oskar – med Ghita Nørby på besøg hos bjerggorillaerne*.

Uffe delte de sidste mange år af sit liv med Lene Brun Smith. De brugte det meste af deres tid i sommerhuset ved Roskilde Fjord, hvorfra både fugle, natur, kultur og musik blev udforsket. Uffe og Lene havde en fælles interesse i rejser *off the beaten track* med natur- og kulturhistorisk fokus.

Uffe blev pensioneret i 2019 og helligede sig herefter blandt andet omfattende studier af Havørn på yngleplads i Østskoven nær sommerhuset ved Roskilde Fjord, fuglespredning af mistelten (Urt 37: 135-143, 2013) og ynglefugle i Christianshavns Voldgrav. Det var karakteristisk for Uffe gennem hele hans liv, at han var drevet af en fundamental biologisk interesse og ikke i søgen efter prestige.

Ib Krag Petersen, Bjarke Laubek og Lars Dinesen

Hans Christensen

2. juni 1958 – 2. marts 2021

Hans Christensen var et unikum blandt amatørugleforskere. Han havde i særdeleshed sit fokus på Sortspætter, og han var derfor kendt som Spætte-Hans. Hans var amatør i ordets fornemste betydning: Han var uafhængig, dedikeret og passioneret. Igennem fire årtier fulgte han sortspættepopulationens udvikling i Nordtyskland og Sønderjylland. I samarbejde med den danske og den vesttyske ringmærkningscentral ringmærkede Hans alle Sortspætteunger i området hvert eneste forår og fore-

tog farveringmærkning af voksne fugle udenfor ynglesæsonen. Det blev gennem årene til ringmærkning af omkring 1500 Sortspætter hvoraf 445 også fik en farvering – i sig selv en ganske enestående bedrift.

For Hans var ringmærkningen dog ikke en motivation i sig selv. Derimod var han drevet af en ambition om at opdage nye sider af Sortspættens liv og tilvejebringe viden, der kunne bidrage til forståelse og beskyttelse af arten. Hans publicerede artikler i både danske og uden-

landske tidsskrifter, hvor han blandt andet undersøgte mulige årsager til, at Sortspætter udhugger nye redehuller, og han beskrev unge Sortspætters spredning. Det var dog en notits i DOFT i 2002, der for alvor fik gjort Hans verdenskendt i spættekredse. Her beskrev Hans, at en ynglende Sortspætte overnattede næsten seks kilometer fra redehullet. Det var i sig selv en spændende observation, at sortspætteterritorier kunne være så store i yngletiden. Endnu mere interessant blev det dog, da amerikanske forskere i 2005 skrev i *Science*, at de sandsynligvis havde genfundet den ellers uddøde Elfenbensspætte. Her blev Hans' DOFT-notits citeret som bevis for, at store spætter kunne have meget store territorier i yngletiden. Det førte til, at Hans blev medforfatter på en artikel om store spætters overlevelse og ynglesucces med særligt fokus på Elfenbensspætten.

I de efterfølgende år blev Hans jævnligt kontaktet af ornitologer og forskere fra ind- og udland, og Hans delte altid velvilligt ud af sin enorme viden. I 2017 var der endda to spanske biologer, der tog turen til Sønderjylland for at lære, hvordan man arbejder med Sortspætter. Ingen har været i tvivl om, at Hans kunne noget helt særligt med spætterne.

Selv en kræftsygdom, der vendte tilbage i flere omgange, kunne ikke holde Hans fra sin passion. På trods af kemobehandling og smerter fortsatte han med at cykle adskillige kilometer og klatre i rebstige, så Sortspætteungerne kunne blive ringmærket. Trods pasning af arbejdet på Danfoss i Rødekro var han i skoven så godt som hver dag for at holde styr på rede- og overnatningshuller og genaflese farveringmærkede spætter.

Hans bidrog også til Atlas III som artsansvarlig for Sortspætte, og som med alt andet, han beskæftigede sig med, tog han sin opgave meget seriøst. Han skrev vejledninger til registrering af sikre ynglefund, og han kontaktede observatører, hvis han var det mindste i tvivl om, hvorvidt et muligt, sandsynligt eller sikkert ynglefund var klassificeret korrekt.

Selv om Sortspætteerne var hjerteblodet, holdt Hans utroligt meget af alle fugle. Det fik vi også gavn af i de perioder, hvor Hans var hyret ind som freelancer for Aarhus Universitet, hvor han bl.a. stod for at skulle kvalitets sikre datasæt om kolonirugende kystfugle. En mere grundig person end Hans skulle man lede længe efter.

Hans besad vovemod og styrke. I nervepirrende situationer holdt Hans hovedet koldt og fortsatte fremad. Dette kom til udtryk i de til tider vanskelige ringmærkninger, hvor Hans ikke gik af vejen for at friklatre, hvis stigen ikke kunne nå redehullet. Heller ikke strabadserende vandreture i Sarek-nationalparken i Lapland, med krydsning af strømmende elve og overnatning i -15 grader, kunne slå Hans ud af kurs, og da Hans i 1985 skulle holde et indlæg om Sortspætter på Nordisk Ornitologisk Kongres i Finland, ankom Hans på cykel efter en knap 900 km tur på tværs af landet. Hans kunne klare sig over alt og overleve på en sten.

For Hans var hæder og ære ikke et mål. Det vigtigste var Sortspætteerne og bidraget til at forstå deres verden og sikre deres beskyttelse. Der hersker dog ikke tvivl om, at Hans var anerkendt for sit arbejde, hvilket også kom til udtryk i 2011, da han blev kåret som Årets Ringmærker.

Dansk ornitologi har mistet en ildsjæl, men hans bidrag til forskning og fuglebeskyttelse vil bestå mange år ud i fremtiden.

Anders Grøndahl Nielsen, Bo Thyge Johansen og
Thomas Bregnballe